
MARKNADSEKONOMI PÅ TILLBAKAGÅNG

CURT NICOLIN

Med offentliga utgifter på två tredjedelar av BNP och fri konkurrens i bara en fjärdedel av ekonomin, kan man inte längre kalla Sverige för en marknadsekonomi.

Ingen kan väl bestrida, att marknadsekonomi är grunden till den snabba ekonomiska utvecklingen i alla länder, som anammat och vårdat dess koncept.

Marknadsekonomi bygger på två förutsättningar:

1. Samhällen med en legal struktur, som bygger på lagar och förmåga att säkerställa deras efterlevnad. Detta har nobelpristagaren Douglass North närmare belyst.

2. Ekonomisk frihet, t ex frihet att äga och att företaga, frihet att konkurrera, frihet till handel inom och utom det egna landet, frihet att resa och transportera etc. Men friheten kan inte vara obegränsad. Som filosofen Kant uttryckt detta: "Vi måste eftersträva en konstitution, som uppnår högsta möjliga frihet genom att utforma lagarna så, att frihet för envar är förenlig med frihet för alla".

Det är intressant att notera, att mark-

CURT NICOLIN är ekon.-, tekn.- och jur. hedersdoktor.

nadsekonomi är en förutsättning för äkta demokrati. Däremot kan marknadsekonomi existera utan demokrati. Marknadsekonomi kräver ekonomisk frihet, men demokrati kräver dessutom politisk frihet och personlig frihet. Det räcker inte att kalla sig demokrati.

Produktion bygger på kombinationer av arbete, kunskaper och kapital. Introduktion av marknadsekonomi leder regelmässigt till snabbare tillväxt.

Det är marknadsekonomins, som möjliggjort den höga levnadsstandarden i de sk industriländerna.

Det är intressant att notera, att i marknadsekonomin växer kunskaperna snabbare än i andra länder. Vore det inte sant, skulle marknadsekonomin snabb tillväxt inte vara möjlig. England blev marknadsekonomi på 1770-talet, först av alla länder. Sverige blev marknadsekonomi 1846. Att u-länderna släpat efter torde kunna hänföras till bristande legal struktur. Men när den införs, får de ofta extra snabb tillväxt. Förklaringen torde vara, att de kan hämta kunskaper, som

skapats av marknadsekonomierna under tvåhundra år, och att dessa står nära nog gratis till förfogande. Vi får då se exempel på tillväxt per capita uppåt 10 procent.

Det synes råda ett samband mellan denna omvandling och sjunkande fördelsetal. Japan blev en renodlad marknadsekonomi omkring 1950. Sedan dess har födelsetalen sjunkit från 110 till 100 i det sk nettofödelseåret. Likartade tendenser finner vi i många asiatiska länder och även i andra, t ex Mexico.

Hjälpa u-länderna

Den snabba tillväxten i de u-länder, som inför marknadsekonomi, reducerar fattigdomen i världen. Vi måste i i-länderna koncentrera oss på att hjälpa u-länderna att införa marknadsekonomi.

Inget land tillämpar fullt ut marknadsekonomi. I Sverige och i större delen av EU brister mycket därvidlag. Så t ex råder fri konkurrens i Sverige för ungefär en fjärdedel av vår ekonomi. Studier av IUI, professor Assar Lindbeck och Mc Kinsey har givit siffror mellan 20 och 30 procent. I Europa förfaller marknadsekonomin, medan den får ökad tillämpning i Asien och Sydamerika.

De senaste fyra åren har i sexton fall åtal för brott mot konkurrenslagarna väckts vid domstol. När man vet hur verkligheten ser ut, är det upprörande. Varför stiftar riksdagen lagar, om inte

meningen är, att de skall följas?

Monopol, karteller och subventioner tillhör inte marknadsekonomier.

Och inte är det bättre, utan sämre, med laglydnaden, när det gäller svartarbete.

Det är inte bara lagarnas bristande efterlevnad, som skall beivras, utan man måste se till att lagarna utformas så att de har en förankring i det allmänna rättsmedvetandet.

Världens högsta skatter undergräver på ett upprörande sätt svenska medborgares etik och moral. En sak är säker, och det är, att hög etik är långsiktigt mycket befrämjande för näringslivets utveckling. Kraven på kvalitet i etik och moral kan inte begränsas till näringslivets företrädare.

Kurs i marknadsekonomi

Om inte vi i Sverige vill återställa marknadsekonomi, går vi en dyster framtid till mötes. Vi kan inte tillåta oss tro, att Sverige idag kan betecknas som en marknadsekonomi, när staten svarar för utgifter på två tredjedelar av BNP och fri konkurrens råder för ungefär en fjärdedel av ekonomin!

Det bästa sättet att få rätsida på landets ekonomi kanske vore en kurs för regering och riksdag om vad marknadsekonomi förutsätter och vad den ger i utbyte.